

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

N U T A R I M A S

DĖL VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS STRATEGIJOS IR JOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ 2005–2012 METŲ PLANO PATVIRTINIMO

2005 m. vasario 17 d. Nr. 184

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. IX-1569 „Dėl Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [52-2316](#)) 2 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

1. Patvirtinti pridedamus:
 - 1.1. Vaiko gerovės valstybės politikos strategiją;
 - 1.2. Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų planą.
2. Nustatyti, kad šiuo nutarimu patvirtinta Vaiko gerovės valstybės politikos strategija ir jos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų planas įgyvendinami iš atitinkamų metų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme patvirtintų bendrųjų asignavimų ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka gautų lėšų.
3. Rekomenduoti savivaldybėms pagal finansines galimybes vykdyti šiuo nutarimu patvirtintą Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų planą.
4. Pavesti Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai sudaryti Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos priemonių vykdymo koordinavimo komisiją.

MINISTRAS PIRMININKAS

ALGIRDAS BRAZAUSKAS

SOCIALINĖS APSAUGOS IR DARBO MINISTRĖ

VILIJA BLINKEVIČIŪTĖ

VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vaiko gerovės valstybės politikos strategija (toliau vadinama – ši Strategija) siekiama sukurti prielaidas visų Lietuvos Respublikoje gyvenančių vaikų gerovei. Šioje Strategijoje vaiko gerovė suprantama kaip sąlygų vaikui gyventi visavertį gyvenimą sudarymas, jo teisės į apsaugą, aprūpinimą ir dalyvavimą visuomenės gyvenime užtikrinimas.

2. Rengiant šią Strategiją, vadovautasi Lietuvos Respublikos įstatymu „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos ratifikavimo“ (Žin., 1995, Nr. 60-1501), Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu (Žin., 1996, Nr. [33-807](#)), Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcija (toliau vadinama – Koncepcija), patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. gegužės 20 d. nutarimu Nr. IX-1569 (Žin., 2003, Nr. [52-2316](#)), Jungtinių Tautų Generalinės Asamblėjos Specialiojoje sesijoje vaikų klausimais 2002 metų gegužę priimtu veiksmų planu „Pasaulis vaikams“ (toliau vadinama – JT GASS vaikų klausimais veiksmų planas), Valstybės ilgalaikės raidos strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2002 m. lapkričio 12 d. nutarimu Nr. IX-1187 (Žin., 2002, Nr. [113-5029](#)), Nacionaline darnaus vystymosi strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 11 d. nutarimu Nr. 1160 (Žin., 2003, Nr. [89-4029](#)), Lietuvos būsto strategija, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. sausio 21 d. nutarimu Nr. 60 (Žin., 2004, Nr. [13-387](#)), Valstybinės švietimo strategijos 2003-2012 metų nuostatomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos Seimo 2003 m. liepos 4 d. nutarimu Nr. IX-1700 (Žin., 2003, Nr. [71-3216](#)), ir kitais teisės aktais.

II. VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS PRIORITETAIR STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO PAGRINDINIAI PRINCIPAI

3. Atsižvelgiant į šios Strategijos 2 punkte minėtuose dokumentuose įtvirtintas nacionalines bei tarptautines su vaiko saugumu, pagalba šeimai ir vaikui susijusias problemas, nustatomi šie vaiko gerovės valstybės politikos prioritetai:

- 3.1. tėvų atsakomybės už vaiko teisių įgyvendinimą didinimas;
- 3.2. koordinavimo ir bendradarbiavimo tarp valstybės ir savivaldybių institucijų, įstaigų, nevyriausybinių organizacijų ir visuomenės skatinimas;
- 3.3. vaiko gerovės institucijų sistemos tobulinimas;
- 3.4. būtinų paslaugų šeimai ir vaikui tinklo sukūrimas, šių paslaugų kokybės užtikrinimas ir gerinimas;
- 3.5. pavojaus vaikų sveikatai mažinimas;
- 3.6. vaikų apsaugos nuo visų formų smurto ir išnaudojimo gerinimas;
- 3.7. vaiko gerovės būklės nuolatinė stebėseną;
- 3.8. specialistų, dirbančių vaiko gerovės srityje, kvalifikacijos tobulinimas.

4. Pagrindiniai šios Strategijos įgyvendinimo principai – tai vaiko interesų prioritetiškumas, nediskriminavimas, nacionalinės teisės sistemos atitiktis tarptautiniams susitarimams, vaiko dalyvavimo užtikrinimas, šeimos ir valstybės atsakomybės už vaiko gerovės užtikrinimą pasidalijimas, visų suinteresuotų institucijų ir visuomenės grupių dalyvavimas ir bendradarbiavimas, iš jų:

4.1. Vaiko interesų prioritetiškumo principas. Vaiko gerovės užtikrinimas yra prioritetinė valstybės socialinės ekonominės politikos formavimo ir įgyvendinimo sritis. Imantis kokių nors veiksmų, pirmiausia turi būti paisoma vaiko interesų ir atsižvelgiama į jų poveikį vaiko gerovei.

4.2. Nediskriminavimo principas. Visiems vaikams garantuojamos Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje įtvirtintos teisės nepriklausomai nuo vaiko, jo tėvų ar kitų vaiko atstovų pagal įstatymą rasės, lyties, kalbos, tautybės, socialinės padėties, sveikatos ar kokių nors kitokių aplinkybių.

4.3. Nacionalinės teisės sistemos atitikties tarptautiniams susitarimams principas. Rengiamų naujų, taip pat keičiamų galiojančių teisės aktų nuostatos vaiko gerovės srityje derinamos su atitinkamų tarptautinių susitarimų nuostatomis. Ypač daug dėmesio turi būti skiriama nacionalinių teisės aktų normų suderinimui su Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatomis.

4.4. Vaiko dalyvavimo užtikrinimo principas. Užtikrinama vaiko teisė veikti, išreikšti savo nuomonę ir daryti įtaką sprendimams, susijusiems su vaiko gerove šeimoje ir visuomenėje, sudarant vaiko aktyvaus dalyvavimo galimybes. Kai sprendžiamas koks nors su vaiku susijęs klausimas, vaikas, gebantis suformuluoti savo pažiūras, išklausomas tiesiogiai (o jeigu tai neįmanoma – per atstovą), ir priimant sprendimą, jeigu tai neprieštarauja paties vaiko interesams, į jo nuomonę atsižvelgiama. Sprendžiant klausimą dėl globėjo (rūpintojo) paskyrimo arba įvaikinimo, į vaiko nuomonę atsižvelgiama išskirtinai.

4.5. Šeimos ir valstybės atsakomybės už vaiko gerovės užtikrinimą pasidalijimo principas. Vadovaudamiesi prigimtinių teisės principais, vaiko teisių įgyvendinimą užtikrina tėvai. Likusių be tėvų globos vaikų teisių įgyvendinimo užtikrinimo pareiga įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka atitenka kitam vaiko atstovui pagal įstatymą – globėjui (rūpintojui). Nepilnametis vaikas, įgijęs visišką veiksnumą (sudaręs santuoką ar teismo tvarka pripažintas visiškai veiksniu), savo teises gina pats. Valstybė imasi priemonių padėti tėvams ir globėjui (rūpintojui) tinkamai pasirūpinti vaiku, užtikrinti vaiko teisę augti savo šeimoje ir gauti profesionalią pagalbą, apsaugoti vaiką nuo smurto, išnaudojimo, nepriežiūros ar kitos žalos darymo.

4.6. Visų suinteresuotų institucijų ir visuomenės grupių dalyvavimo ir bendradarbiavimo principas. Valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, nevyriausybinės organizacijos ir visuomenė bendradarbiauja tarpusavyje formuodamos vaiko gerovės politiką ir įgyvendindamos jos nuostatas, bendruomenės, savivaldos ir nacionaliniu lygmenimis keičiasi informacija vaiko gerovės užtikrinimo srityje.

III. ESAMOS BŪKLĖS ANALIZĖ

5. Išsami informacija apie vaiko teisių ir teisėtų jo interesų apsaugą Lietuvoje pateikta Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos įgyvendinimo ataskaitoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. vasario 9 d. nutarimu Nr. 142 (Žin., 2004, Nr. [24-739](#)). Atliekant vaiko gerovės analizę, atsižvelgta į Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje įtvirtintus vaiko gerovės įgyvendinimo siekius vaiko aprūpinimo, vaiko dalyvavimo ir vaiko apsaugos srityse.

6. Šioje Strategijoje nurodytos ypač aktualios sritys siekiant užtikrinti vaiko gerovę. Tai įstatyminės bazės tobulinimas, tarpžinybinės veiklos skatinimas, vaikui ir šeimai reikalingų paslaugų tinklo kūrimas, statistinės informacijos apie vaikus, vaiko gerovės tyrimų, stebėsenos tobulinimas, specialistų, dirbančių vaiko teisių apsaugos srityje, kvalifikacijos tobulinimas.

7. Įstatyminės bazės tobulinimas. Vis daugiau Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatų suderinama su Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatomis. Tvarkoma teisinė bazė, reglamentuojanti šeimos teisinius santykius, socialinės apsaugos, sveikatos apsaugos ir švietimo sistemas. Nacionaliniu lygmeniu rengiama ir įgyvendinama nemažai ilgalaikių ir vidutinės trukmės strategijų, programų, planų, susijusių su įstatymų nuostatų įgyvendinimu praktikoje. Dažnai jie nėra skirti tiesiogiai vaiko gerovei, tačiau labai glaudžiai susiję su vaiko ir jo šeimos gerove. 2001 m. liepos 1 d. įsigaliojus Lietuvos Respublikos civiliniam kodeksui (Žin., 2000, Nr. [74-2262](#)) (toliau vadinama – Civilinis kodeksas), išsamiau reglamentuojami tėvų ir vaikų tarpusavio asmeniniai ir turtiniai teisiniai santykiai, abipusės pareigos ir atsakomybė, įtvirtintos svarbios normos, reglamentuojančios šeimos turto teisinį režimą. Atsižvelgiant į Civilinio kodekso nuostatas, tikslinga tobulinti Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymą, jo nuostatas suderinti su Civiliniu kodeksu ir Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija.

8. Lietuvai integruojantis į Europos Sąjungą, buvo ratifikuota daug tarptautinių konvencijų ir kitų teisės aktų, susijusių su vaiko ir šeimos gerove, šeimos tarpusavio santykiais, vaiko apsauga nuo smurto ir kitų nusikaltimų. Daugelis konvencijų ratifikuota vykdant Lietuvos Respublikos derybinėje pozicijoje „Bendradarbiavimas teisingumo ir vidaus reikalų srityse“ priimtus įsipareigojimus ir Europos Sąjungos *acquis* įgyvendinimo priemonių planą. Lietuvos Respublikos Seimas, 2001 m. gegužės 15 d. ratifikuodamas 1996 metų Europos socialinę chartiją (pataisytą) (Žin., 2001, Nr. [49-1699](#)), kartu ratifikavo ir straipsnius, susijusius su šeimos, vaikų ir paauglių teise į socialinę, teisinę ir ekonominę apsaugą.

9. Šeima, darbas, lygių galimybių užtikrinimas. Silpnėja tradicinės šeimos sudarymo būdas: gausėja šeimų, kurių neregistruojant santuokos, nepilnų šeimų, nesantuokinių vaikų, nesusituokusių asmenų. Jaunimas, prisitaikydamas prie naujų sąlygų, neskuba kurti šeimos, kol neįsitvirtina profesinėje veikloje ir nesukuria šeimos gyvenimui ir vaikų ugdymui tinkamų sąlygų. Pirmųjų vaikų gimdymas atidedamas vyresniam amžiui. Dalyvauti profesinėje veikloje vienodai svarbu tampa tiek vyrai, tiek moterai. Užimtumo lygis 25–49 metų amžiaus grupėje buvo toks: 2003 metų III ketvirtį moterų – 79,2 procento, vyrų – 81,7 procento, o 2004 metų III ketvirtį šios amžiaus grupės moterų – 78,6 procento, vyrų – 83,8 procento. 2004 metais gausėjo darbo užmokestį gaunančių Lietuvos gyventojų. Užimtųjų pagausėjo nuo 1124 tūkstančių 2002 metais iki 1145 tūkstančių – 2003 metais. 2004 metais šis skaičius toliau didėjo. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau vadinama – Statistikos departamentas) duomenimis, nedarbo lygis nuo 11,6 procento 2003 metų III ketvirtį krito iki 10,6 procento 2004 metų III ketvirtį. Užimtumo didinimo priemonės skiriant pirmiausia didžiausio nedarbo regionams, pavyko sušvelninti teritorinius nedarbo skirtumus. Didžiausio nedarbo teritorijose nedarbo lygis krito sparčiau negu vidutiniškai šalyje.

10. Dirbantiems tėvams taikomos papildomos mokesčių lengvatos už kiekvieną šeimoje auginamą vaiką. Atsižvelgiant į vaiko interesus, tėvams aktualu ne tik išlikti darbe ir gauti didesnes pajamas, bet ir turėti galimybę derinti darbą ir šeimos funkcijas. Menkai išplėtos lanksčios užimtumo formos, kurios leistų tinkamai derinti darbą ir vaikų auginimą, nepakankama ikimokyklinių įstaigų infrastruktūra, ypač kaime. Kita vertus, Lietuvos Respublikos Seimas 2004 m. kovo 30 d. įstatymu Nr. IX-2086 (Žin., 2004, Nr. [77-2656](#)) ratifikavo Konvenciją dėl pareigų šeimai turinčių darbuotojų – vyrų ir moterų – lygių galimybių ir vienodo požiūrio į juos, kurios pagrindu valstybė turi nustatyti tikslą, kad pareigų šeimai turintys asmenys, kurie dirba ar nori dirbti, galėtų įgyvendinti šią savo teisę be jokios diskriminacijos ir tiek, kiek galima, darbo pareigas derinant su pareigomis šeimai.

11. Skurdo mažinimas. Vykdant Lietuvos Respublikos skurdo mažinimo strategijos įgyvendinimo 2002–2004 metais programą, kuriai pritarė Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2002 m. lapkričio 7 d. nutarimu Nr. 1753 (Žin., 2002, Nr. [109-4825](#)), Lietuvoje kuriama nuosekli socialinės apsaugos politikos nuostatų įgyvendinimo sistema, padedanti mažinti skurdą ir socialinę atskirtį. 2003 metais skurdo mažėjimui ir gyventojų pajamų lygio kilimui didžiausią įtaką turėjo gerėjanti ekonominė būklė, sėkmingai įgyvendinamos aktyvios skurdo mažinimo priemonės, minimalios mėnesinės algos, pensijų, socialinių išmokų ir neapmokestinamųjų pajamų didinimas. 2003 metais mažėjo santykinis skurdo lygis. Statistikos departamento namų ūkių biudžetų tyrimo duomenys rodo, kad 2003 metais santykinis skurdo lygis, nustatytas taikant skurdo ribą 50 procentų vartojimo išlaidų vidurkio, apskaičiuoto ekvivalenčiam vartotojui, turėjo tendenciją mažėti ir sudarė 16 procentų (2002 metais – 17 procentų). Aukščiausias santykinio skurdo lygis, kaip ir ankstesniais metais, buvo kaime, žemiausias – didžiuosiuose miestuose. Žemiau santykinio skurdo ribos 2003 metais gyveno 27 procentai kaimo gyventojų, 8 procentai – didžiųjų miestų ir 14 procentų – kitų miestų gyventojų.

12. Tarpžinybinis bendradarbiavimas. Šiuo metu vaiko teisių apsaugos valdymo sritis priskirta Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Tačiau Lietuvoje neįsteigta centrinė vaiko teisių apsaugos institucija, kuri valstybės lygmeniu koordinuotų ministerijų darbą, užtikrintų valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų bendradarbiavimą vaiko gerovės srityje.

13. Stiprinant tarpžinybinį bendradarbiavimą savivaldybėse, vadovaujantis Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo nuostatomis, sudaromos bendruomenės vaiko teisių apsaugos tarybos, kurios pagal kompetenciją teikia savivaldybių institucijoms pasiūlymus dėl bendruomenės vaiko teisių apsaugos politikos ir strategijos formavimo, prioritetų nustatymo vaiko teisių apsaugos ir vaiko teisių pažeidimų prevencijos rengimo ir įgyvendinimo srityje. Siekiant kvalifikuotesnio vaiko teisių ir jo teisėtų interesų atstovavimo, įgyvendinama Savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų veiklos tobulinimo programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1179 (Žin., 2003, Nr. [90-4076](#)) ir skirta minėtųjų tarnybų įvairiapusiam stiprinimui: didinant žmogiškuosius išteklius, tobulinant jų materialinę bazę ir darbuotojų kvalifikaciją.

14. Pastaruoju metu daug dėmesio skiriama valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimui, informacijos vaiko teisių apsaugos klausimais kaupimui. Tuo tikslu sudarytas statistinės informacijos apie vaikus rodiklių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 695 (Žin., 2004, Nr. [92-3364](#)). Pagal šį sąrašą kaupiama lyginamoji statistinė informacija apie vaikus. Tačiau dar nepakankamai bendradarbiauja valstybės ir savivaldybių institucijos, įstaigos, nevyriausybines organizacijos ir visuomenė, skatindamos ir ugdydamos tėvų atsakomybę už vaikų priežiūrą ir gindamos vaiko interesus visuomenėje.

15. Apsirūpinimas būstu. Lietuvos būsto strategijoje numatyta didinti socialinio būsto fondą, tobulinti veikiančias valstybės paramos būstui įsigyti programas, sudaryti teises ir finansines galimybes ne pelno nuomos sektoriui sukurti, taikyti pašalpų sistemą šeimoms, nuomojančioms būstą privačiame sektoriuje, tobulinti teisinę bazę siekiant užtikrinti savininkų ir nuomininkų teises, įdiegti kreditavimo sistemą. 2003 metais socialinio būsto fonde buvo 27,8 tūkst. būstų, tai sudarė 2,2 procento bendrojo šalies būsto fondo. Nuo 2003 m. sausio 1 d. įsigaliojus naujos redakcijos Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymui (Žin., 2002, Nr. [116-5188](#)), subsidija būsto kredito daliai padengti teikiama pilnamečiams našlaičiams, kol jiems sukanka 35 metai, arba I ar II grupės invalidams, arba šeimoms, kuriose yra I ar II grupės invalidas ar vaikas invalidas, padengiama 20 procentų suteikto kredito (ar kredito likučio) sumos. Šeimoms, auginančioms tris ar daugiau vaikų (įvaikių) ir jaunoms šeimoms, auginančioms vieną ar daugiau vaikų (įvaikių), padengiama 10 procentų suteikto kredito sumos. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2004 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 708 (Žin., 2004, Nr. [93-3408](#)) patvirtino Socialinio būsto fondo plėtros 2004-2006 metų programą, kurios tikslas – didinti savivaldybių socialinio būsto, kuris būtų nuomojamas asmenims (šeimoms), gaunantiems mažas pajamas ir turintiems teisę į jį pagal Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymą, fondą.

16. Socialinės paslaugos. Socialinių paslaugų vaikams ir šeimai tinklas savivaldybėse nėra pakankamas. Socialinės rizikos atvejais socialiniai darbuotojai dažnai apsiriboja vien būtiniausiu darbu su vaiku: jis paimamas iš šeimos ir apgyvendinamas stacionarioje socialinių paslaugų įstaigoje. Šiuo metu 57 procentai socialinių paslaugų gavėjų gyvena stacionariuose socialinių paslaugų įstaigose. Paramos šeimai centrai kol kas veikia tik kai kuriose savivaldybėse. Vykdam Socialinių paslaugų teikimo reformą, rengiamas naujos redakcijos Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo (Žin., 1996, Nr. [104-2367](#)) projektas, kuriame ypač daug dėmesio skirta socialinių paslaugų šeimai sistemos tobulinimui: sistema orientuojama į šeimos poreikius ir paslaugų kokybę. Skatinamas tarpžinybinis bendradarbiavimas ir proaktyvių šeimos problemų sprendimo būdų paieška. Įgyvendinant Socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros 2004-2006 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. rugsėjo 18 d. nutarimu Nr. 1178 (Žin., 2003, Nr. [90-4075](#)), siekiama sudaryti sąlygas plėtoti nestacionarias socialines paslaugas bendruomenėse, savivaldybėse – užtikrinti gyventojams galimybę naudotis socialinėmis paslaugomis, skatinti nevyriausybinių organizacijų, teikiančių socialines paslaugas, savivaldybių institucijų, užsienio partnerių, regionų bendradarbiavimą. Siekiant užtikrinti tinkamą būsimųjų įtėvių pasirengimą įvaikinimui, socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. birželio 18 d. įsakymu Nr. A1-154 (Žin., 2004, Nr. [98-3653](#)) patvirtintas Įvaikintojų pasirengimo įvaikinti vaiką patikrinimo tvarkos aprašas.

17. Tėvų atsakomybė už vaikus. Asmeninio pobūdžio ginčai tarp tėvų skyrybų atveju dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, vaikų materialinio išlaikymo įsipareigojimų vykdymo, konfliktai dėl teisės bendrauti su vaiku dažnai tampa suaugusiųjų fizinio ar psichologinio smurto prieš mažamečius vaikus priežastimi. Valstybės mastu skiriama nepakankamai dėmesio, kad būtų sukurta asmeninių ir turtinių ginčų sprendimo sistema, kuri padėtų taikiai ir kvalifikuotai išspręsti šeimos konfliktus. Tėvai neaktyviai dalyvauja vaikų ugdymo ir švietimo procese ir nelabai juo domisi. Antrasis iš tėvų dažnai vengia teikti išlaikymą savo vaikams po ištuokos.

18. Per 2003 metus socialinės rizikos šeimų sumažėjo 625 šeimomis ir 734 jose augančiais vaikais. Tai sąlygojo daugelyje savivaldybių suaktyvėjęs socialinis darbas su socialinės rizikos šeimomis, aktyviau į šį darbą įsitraukė seniūnijų socialiniai darbuotojai, nevyriausybinių organizacijų. Nevyriausybinių organizacijų vaikų dienos centrai teikia ikimokyklinio ugdymo ir papildomo ugdymo paslaugas vaikams, sistemingai dirba socialinį darbą su centrus lankančių vaikų šeimomis. 2003 metais socialines paslaugas vaikų dienos centruose gavo daugiau kaip 2 tūkst. vaikų ir jų šeimų. Šių paslaugų poreikis toliau didėja. 2004 metais socialines paslaugas gavo jau daugiau kaip 3 tūkst. vaikų ir jų šeimų.

19. Mažėjant socialinės rizikos šeimų, santykiškai daugėja tėvų nesirūpinimo vaikais atvejų. Dėl to dažniau apribojama tėvų valdžia. Pirmosios instancijos teismuose 2002 metais buvo gauti 969 ieškiniai dėl tėvų valdžios apribojimo, iš jų visiškai ar iš dalies patenkinti 909 ieškiniai (2001 metais atitinkamai gauta 805 ieškiniai, iš jų visiškai ar iš dalies patenkinti 735 ieškiniai; 2000 metais – 547 ieškiniai, iš jų visiškai ar iš dalies patenkinta 513 ieškiniai). Tai vienas iš pagrindų vaiko globai (rūpybai) nustatyti. Kasmet apie 3 tūkst. vaikų nustatoma globa (rūpyba). Per 2003 metus globa (rūpyba) buvo nustatyta 3023 likusiems be tėvų globos vaikams. Tai 20 vaikų daugiau negu 2002 metais. Per 2000–2003 metus vaikų globa (rūpyba) šeimose sudarė vidutiniškai 45 procentus visų tuo laikotarpiu įsteigtos globos (rūpybos) atvejų (2003 metais – 47,5 procento). Daugiausia globa (rūpyba) nustatoma vyresniems (7-18 metų) vaikams.

20. Parama šeimoms. Lietuvos Respublikos ligos ir motinystės socialinio draudimo įstatymu (Žin., 2000, Nr. [111-3574](#)) ir Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymu (Žin., 1994, Nr. [89-1706](#); 2004, Nr. 88-3208) vaikus auginančioms šeimoms numatytos su vaikų auginimu susijusios išmokos. Dirbančioms moterims nėštumo ir gimdymo atostogų laikotarpiu mokama 100 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio motinystės pašalpa; kol vaikui sukanka vieneri metai, vienam iš tėvų mokama motinystės (tėvystės) pašalpa (70 procentų pašalpos gavėjo kompensuojamojo uždarbio dydžio). Visoms nėščioms nedirbančioms moterims numatyta valstybinė nėštumo išmoka. Tris ar daugiau vaikų auginančioms ir vaikus globojančioms šeimoms mokamos išmokos iki vaikų pilnametystės, o vieną ir du vaikus auginančioms šeimoms parama šiuo metu teikiama, iki vaikui sukanka 7 metai. Valstybinės pašalpos, kurios mokamos šeimoms, auginančioms vaikus, 2003 metais išleista 238 mln. litų. Dirbantiems tėvams taikomas papildomas neapmokestinamųjų pajamų dydis už vaikus, tačiau jo įtaka šeimų pajamoms yra nedidelė.

21. Nemažai esama šeimų, kurių pagrindinis pajamų šaltinis – įvairios išmokos, susijusios su vaikų auginimu. Tokios šeimos dažnai patenka į socialinę atskirtį. Mažas pajamas turinčioms šeimoms, įvertinus jų gaunamas pajamas, teikiama parama 2003 metais išleista apie 232 mln. litų. Daugiausia šių išlaidų skirta būsto šildymo ir vandens išlaidų kompensacijoms (105 mln. litų), socialinei pašalpai išmokėti (94 mln. litų). Bazinės pensijos didinimas palietė apie 52 tūkst. šalpos išmokų (šalpos pensijų) ir šalpos kompensacijų gavėjų. Šių išmokų, mokamų vaikams invalidams, invalidams nuo vaikystės, šių invalidų slaugytojams ir daugiavaikėms motinoms, dydžiai taip pat siejami su bazine pensija. Per 2002–2003 metus šalpos pensijos vidutiniškai padidėjo 14 litų (2003 metais – 5 litais). Tiek pat padidėjo slaugos pašalpos, mokamos visiškos negalios invalidams (apie 12 tūkst. gavėjų).

22. Svarbi priemonė, skatinanti nepasiturinčių ir socialinės rizikos šeimų vaikus lankyti mokyklas, yra nemokamas maitinimas. 2003 metais nemokamai buvo maitinama 27 procentai visų bendrojo lavinimo mokyklų mokinių (apie 160 tūkst.), išleista 61 mln. litų.

23. Neigalių vaikų socialinė integracija. 2003 metais šalyje gyveno 13,85 tūkst. neigalių vaikų, t.y. 0,2 procento daugiau nei 2002 metais, apie tūkstantis iš jų – visiškos negalios. Statistikos

departamento duomenimis, neįgalių vaikų lyginamoji dalis didžiausia tarp 10-15 metų vaikų (51,9 procento). Beveik du trečdaliai neįgalių vaikų gyvena miestuose.

Šalyje vykstant švietimo reformai, kasmet vis daugiau specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių vaikų ugdoma drauge su bendraamžiais ikimokyklinio ugdymo įstaigose, bendrojo lavinimo mokyklose. Specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių moksleivių specialiosiose internatinėse mokyklose nuolat mažėja. Norint užtikrinti tinkamą šių vaikų ugdymo kokybę, įgyvendinti praktikoje lygių galimybių švietimo sistemoje principą, būtina bendrojo ugdymo įstaigų pedagogams sudaryti daugiau galimybių įgyti papildomų žinių, įgūdžių, būtinų ugdant specialiųjų poreikių vaikus bendroje grupėje/klasėje, rengti bendrojo lavinimo mokyklų mokytojus, taip sudaryti studijų programas, kad jie įgytų reikiamų žinių.

Neįgalių vaikų ugdymą apsunkina nepakankamas dėl negalios atsiradusių specialiųjų poreikių tenkinimas, nepritaikyta ugdymo įstaigų aplinka, nepritaikytos mokymo programos. Vaikai su judėjimo sutrikimais dažniausiai mokomi namuose.

Šiuo metu Lietuvoje vykdomos nacionalinės ir regioninės neįgalių žmonių socialinės integracijos programos. Vykdoma Nacionalinė žmonių su negalia socialinės integracijos 2003-2012 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 850 (Žin., 2002, Nr. [57-2335](#)). Joje numatytas tolesnis neįgalių žmonių socialinės integracijos modelis, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu žmonių su negalia reabilitacijos ir integracijos procesas Lietuvoje pasiekė kokybiškai naują lygį. Pagrindinis programos tikslas – siekti lygių galimybių žmonėms su negalia, planuojant socialinės jų integracijos veiksmus, atitinkančius valstybės tarptautinius ir vidaus politikos tikslus ir įsipareigojimus, ir šių veiksmų įgyvendinimo strategiją. Programoje numatyta sukurti kompleksinę asmens įvertinimo sistemą, kompleksinės reabilitacijos sistemą ir dėl negalios atsiradusių specialiųjų poreikių tenkinimo sistemą, sudaryti lygias galimybes žmonėms su negalia aktyviai dalyvauti visose visuomenės gyvenimo srityse. Ypač daug dėmesio skiriama neįgaliųjų ugdymo, užimtumo, aplinkos pritaikymo, medicininės ir psichosocialinės reabilitacijos, savarankiškumo ugdymo problemų sprendimui.

Siekdamas užtikrinti neįgaliųjų lygias teises ir galimybes visuomenėje, nustatyti neįgaliųjų socialinės integracijos principus, apibrėžti socialinės integracijos sistemą, neįgaliųjų socialinę integraciją įgyvendinančias institucijas, neįgalumo ir darbingumo lygių nustatymą, profesinės reabilitacijos paslaugų teikimą, specialiųjų poreikių nustatymo ir tenkinimo principus, Lietuvos Respublikos Seimas priėmė Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo pakeitimo įstatymą (Žin., 2004, Nr. 83-2983).

Neįgaliems vaikams ir juos auginančioms šeimoms teikiama Lietuvos Respublikos teisės aktų garantuojama parama.

24. Vaikų švietimas. Įgyvendinamos įvairios švietimo programos, kuriomis siekiama gerinti vaikų užimtumą, ugdyti jų saviraišką, stiprinti švietimo įstaigų ryšius su vietos bendruomene, didinti rizikos grupės vaikų adaptacijos ir resocializacijos visuomenėje galimybes. Įgyvendinant Bendrojo lavinimo mokyklų finansavimo reformos nuostatas, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gruodžio 14 d. nutarimu Nr. 1520 (Žin., 2001, Nr. [106-3810](#)) įvestas moksleivio krepšelis, dėl to lėšos mokyklų steigėjams skiriamos pagal moksleivių skaičių. Šia reforma siekiama gerinti švietimo paslaugų kokybę, sudaryti galimybes teikti asmenims švietimo paslaugas pagal jų gebėjimus ir poreikius, sukurti skaidrią švietimo finansavimo sistemą, sudaryti galimybę tėvams ir moksleiviams pasirinkti švietimo įstaigą, racionaliau sutvarkyti bendrojo lavinimo mokyklų tinklą, skatinti mokyklų konkurenciją, sudaryti vienodas galimybes kaimo ir miesto vaikams įgyti gerą išsilavinimą, mažinti mokyklos nelankančių vaikų skaičių, didinti mokyklų finansinį savarankiškumą. Nuo 2000 metų pradinėse klasėse taikoma Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nagrinėjimo pradinėse mokyklose metodika. Lietuvos švietimo sistema tapo lankstesnė ir atviresnė, įvestas profilinis mokymas, plėtojama mokyklų savivalda. Tačiau egzistuoja nepakankamai lygios privalomojo mokymosi starto, pasirengimo mokymuisi mokykloje galimybės, ugdymas nepakankamai individualizuotas, todėl moksleiviai praranda mokymosi motyvą. Ne visuomet prieinamos vaikų priežiūros paslaugos (dideli mokesčiai už vaikų priežiūrą ikimokyklinėse auklėjimo įstaigose ir panašiai).

25. Vaikų sveikatos apsauga. Įgyvendinamos įvairios programos, skirtos apsaugoti ir gerinti Lietuvos gyventojų sveikatą, tobulinti aplinkos sveikatinimo valdymą, sukurti sveiką aplinką vaikams ir užtikrinti, kad visuomenės sveikata taptų ilgalaikių ekonominių interesų objektu. Sveikatos paslaugų infrastruktūra pakankamai išplėtotą, yra aukštos kvalifikacijos specialistų. Skatinamas kūdikių žindymas ir mažų vaikų racionalus maitinimas. Vykdomas visuotinis Lietuvos naujagimių tikrinimas įgimties skydliaukės veiklos sutrikimams nustatyti. Mažėja kūdikių mirtingumas, veiksminga užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės greitojo reagavimo sistema. Siekiant užtikrinti trijų lygių perinatalinę priežiūrą ir siekti geresnės nėščiųjų ir kūdikių sveikatos, įgyvendinama Motinos ir vaiko valstybinė programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. 754 (Žin., 2004, Nr. [96-3534](#)).

26. Lietuvoje maždaug 70 procentų geriamojo vandens, gaunamo iš šulinių, užteršta nitratais. Jų koncentracija viršija leidžiamas normas 3–4 kartus ir sudaro 150–200 mg/l vandens. Cheminė, fizikinė ir biologinė aplinkos oro tarša ypač skatina vaikų iki 15 metų sergamumą kvėpavimo organų, kraujotakos ligomis ir veikia besivystančią imuninę sistemą. Lietuvos sveikatos informacijos centro duomenimis, vaikų, sergančių kvėpavimo organų ligomis, miestuose ir rajonuose gausėja. Kinta vaikų savižudybių skaičius. 2002 metais buvo 29 vaikų savižudybių atvejai, 2003 metais – 20 vaikų savižudybių atvejų. Lietuvoje ŽIV ir AIDS profilaktika daugiau orientuota į diagnostiką ir gydymą, o ne į prevenciją ir lytinį švietimą. Valstybinės jaunimo reikalų tarybos užsakyta atlikto tyrimo „Jaunimo situacija Lietuvoje“ 2004 metų ataskaitoje matyti, kad pats jaunimas kaip aktualiausią Lietuvos jaunimui problemą nurodė polinkį į žalingus įpročius. Be to, jaunimo nuomone, sveikatos būklę dažniausiai neigiamai veikia nuolatinė nervinė įtampa (taip atsakė 41,8 procento apklaustųjų) ir didelis mokslo/darbo krūvis (40,9 procento apklaustųjų).

27. Vaikų dalyvavimas visuomenės gyvenime. Lietuvos Respublikos įstatymai įtvirtina pareigą išklausti vaiko nuomonę ir į ją atsižvelgti, jeigu tai neprieštarauja vaiko interesams. Taip pat juose nustatyta, kad vaikas gali būti išklaustas tik tada, kai jis geba suformuluoti savo pažiūras. Įstatymai paprastai įtvirtina, kokiais atvejais ir kaip turi būti atsiklausiama vaiko. Vaikas turi teisę savarankiškai kreiptis gynybos į valstybinę vaiko teisių apsaugos instituciją, o nuo 14 metų – ir į teismą, jeigu jis mano, kad tėvai pažeidžia jo teises. Vaikas pats dalyvauja su juo susijusiuose baudžiamuosiuose procesuose.

28. Lietuvoje egzistuoja moksleivių savivalda, ugdomi moksleivių demokratiškumą ir savarankiškumą. Mokyklose aktyviai veikia įvairios jaunimo organizacijos (maironėčiai, kudirkačiai, skautai, valančiukai ir t. t.), kurios ugdo vaikų sąmoningumą, tautiškumą, dorovės nuostatas. Lietuvos moksleivių parlamento sukūrimas formuoja moksleivių dalyvavimo visuomenės gyvenime praktinius įgūdžius, turi įtaką moksleivių vietos organizacijų funkcionavimui ir stiprėjimui, o visuomeninės moksleivių organizacijos – moksleivių parlamento sprendimams.

29. Smurtas ir vaikų išnaudojimas. Vis daugiau dėmesio skiriama vaiko apsaugai nuo įvairių formų smurto. Tačiau esama (ir iki šiol tai nėra įvertinta) smurto prieš vaikus šeimoje ir visuomenėje, likusių be tėvų globos vaikų problemų, prekybos vaikais atvejų, neatskleistos šių reiškinių priežastys. Nepakankamai sprendžiamos skriaudžiamų, įvairiais būdais išnaudojamų vaikų problemos.

2000–2004 metais buvo vykdoma Nacionalinė programa prieš vaikų komercinį seksualinį išnaudojimą ir seksualinę prievartą, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. sausio 11 d. nutarimu Nr. 29 (Žin., 2000, Nr. [5-144](#)). Jos pagrindu buvo tobulinama specialistų, dirbančių su smurtą patyrusiais vaikais, kvalifikacija, 2004 metais buvo skirta valstybės lėšų tiesioginei pagalbai smurtą patyrusiems vaikams. Lietuvos Respublikos Seimas 2003 m. balandžio 22 d. įstatymu Nr. IX-1525 (Žin., 2003, Nr. [49-2157](#)) ratifikavo Protokolą dėl prekybos žmonėmis, ypač moterimis ir vaikais, prevencijos, sustabdymo bei baudimo už vertimąsi ja, papildantį Jungtinių Tautų Organizacijos konvenciją prieš tarptautinį organizuotą nusikalstamumą. Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (Žin., 2002, Nr. [37-1341](#)) (toliau vadinama – Baudžiamojo proceso kodeksas) 120 straipsnio 1 dalyje nustatyta kardomoji priemonė – įtariamąjį įpareigojimas gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo. Šia priemone įtariamajam ikiteisminio tyrimo

teisėjo ar teismo nutartimi uždraudžiama vykstančio baudžiamojo proceso metu gyventi nukentėjusiojo asmens gyvenamojoje vietoje, t. y. ir su nuo jo nukentėjusiu vaiku.

30. Galiojantys Lietuvos Respublikos teisės aktai pakankamai detaliai reglamentuoja asmenų iki aštuoniolikos metų amžiaus įdarbinimą ir garantijas. Šias nuostatas reglamentuoja Lietuvos Respublikos darbo kodeksas (Žin., 2002, Nr. [64-2569](#)), Lietuvos Respublikos darbuotojų saugos ir sveikatos įstatymas (Žin., 2003, Nr. [70-3170](#)), Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 138 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų įdarbinimo, sveikatos patikrinimo ir jų galimybių dirbti konkretų darbą nustatymo tvarkos, darbo laiko, jiems draudžiamų dirbti darbų, sveikatai kenksmingų, pavojingų veiksnių sąrašo patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [13-502](#)) ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 29 d. nutarimas Nr. 139 „Dėl Asmenų iki aštuoniolikos metų profesinio pasirengimo sąlygų ir tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [13-503](#)). Lietuvos Respublikos Seimas 2003 m. kovo 25 d. įstatymu Nr. IX-1396 „Dėl Konvencijos dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinų veiksmų tokiam darbui panaikinti ir Konvencijos dėl 1952 m. motinystės apsaugos konvencijos (su pakeitimais) pakeitimo ratifikavimo“ (Žin., 2003, Nr. [49-2153](#)) ratifikavo Konvenciją dėl nepriimtino vaikų darbo uždraudimo ir neatidėliotinų veiksmų tokiam darbui panaikinti.

31. Siekiant užtikrinti prieglobstį gavusių asmenų, taip pat vaikų užsieniečių teisių apsaugą, vykdomas Lietuvos valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai tvarkos aprašas, patvirtintas socialinės apsaugos ir darbo ministro 2004 m. spalio 21 d. įsakymu Nr. A1-238 (Žin., 2004, Nr. [157-5741](#)). Čia reglamentuojami valstybės paramos teikimo užsieniečių, gavusių prieglobstį Lietuvos Respublikoje, integracijai pagrindai, jos organizavimas, vykdymas ir administravimas.

IV. STIPRYBIŲ, SILPNYBIŲ, GALIMYBIŲ IR GRĖSMIŲ ANALIZĖ

32. Analizės objektas – veiksniai ir procesai, lemiantys vaiko gerovę Lietuvoje. Įstatyminės bazės, tarpžinybinio bendradarbiavimo, paslaugų tinklo vaikui ir jo šeimai, statistinės informacijos apie vaikus ir žmogiškųjų išteklių stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizės rezultatai tapo pagrindu kurti vaiko gerovės valstybės politikos viziją, valstybės misiją, šios Strategijos uždavinius ir jos įgyvendinimo priemones.

33. Stiprybės:

33.1. rengiant naujus ir keičiant galiojančius teisės aktus, atsižvelgiama į Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatas;

33.2. Lietuva yra prisijungusi prie pagrindinių tarptautinių konvencijų ir protokolų vaiko gerovės srityje ir juos įgyvendina;

33.3. sutvarkyta teisinė bazė, reglamentuojanti šeimos santykius ir vaiko teisių apsaugą, įtvirtinanti lygias vyrų ir moterų teises;

33.4. rengiant su vaiko teisių apsauga susijusius teisės aktus, sudaromos tarpžinybinės darbo grupės;

33.5. teisės aktuose vis plačiau įtvirtinama pareiga keisti informaciją;

33.6. valstybėje paskirta už vaiko teisių apsaugos valdymo sritį atsakinga institucija;

33.7. savivaldybėse sudaromos ir veikia bendruomenės vaiko teisių apsaugos tarybos;

33.8. plėtojamas ir aktyvinamas nevyriausybinių organizacijų atstovų, kaip socialinių partnerių, dalyvavimas vaiko teisių apsaugos srityje;

33.9. plėtojama socialinių, švietimo, sveikatos paslaugų šeimoms infrastruktūra, jų įvairovė, gerėja kokybė;

33.10. tobulinama įvaikinimo sistema;

33.11. šeimoms sudarytos palankios būsto paskolų teikimo sąlygos, būsto paskolos draudžiamos;

33.12. plėtojama išmokų šeimoms, auginančioms vaikus, sistema ir sudaromos prielaidos teikti universalią valstybės paramą kiekvienam vaikui;

33.13. įvestas moksleivio krepšelis;

- 33.14. stiprėja kūdikių natūralaus maitinimo ir geresnės sveikatos priežiūros tendencijos Lietuvoje;
- 33.15. plėtojamos kovos su smurtu prieš vaikus ir pagalbos smurto aukoms priemonės;
- 33.16. gerai reglamentuota vaikų įdarbinimo sistema;
- 33.17. patvirtintas statistinės informacijos apie vaikus rodiklių sąrašas, pagal kurį bus kaupiama lyginamoji statistinė informacija apie vaikus;
- 33.18. tobulinama specialistų, dirbančių vaiko teisių apsaugos srityje, kvalifikacija;
- 33.19. tobulinama savivaldybių vaiko teisių apsaugos tarnybų veikla, apimanti žmogiškųjų išteklių didinimą atsižvelgiant į vaikų skaičių savivaldybėse, kvalifikacijos ir materialinės bazės tobulinimą.
34. Silpnybės:
- 34.1. išlikę įstatymų, kurių nuostatos tarpusavyje vis dar nesuderintos;
- 34.2. nėra centrinės institucijos, valstybės lygmeniu koordinuojančios ministerijų veiklą ir užtikrinančios valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų bendradarbiavimą vaiko gerovės srityje;
- 34.3. nepakankamas valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimas su nevyriausybinėmis organizacijomis ir vietos bendruomene;
- 34.4. nepakankamai išplėtos švietimo, sveikatos, socialinės ir psichologinės paslaugos šeimai ir vaikams;
- 34.5. vyrauja asimetriškas pareigų tarp vyrų ir moterų pasidalijimas šeimoje ir darbo rinkoje, maža tėvų atsakomybė už vaikų auginimą sudaro prielaidas skyrybų atveju neprisiimti atsakomybės už vaikų išlaikymą ir auklėjimą;
- 34.6. nėra ikiteisminės sutuoktinių sutaikinimo sistemos;
- 34.7. jaučiama socialinio būsto fondo stoka, nepakankamai skiriama Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų būstui subsidijuoti;
- 34.8. šeimos nariai menkai pasirengę vykdyti šeimos pareigas, rūpintis vaikų priežiūra ir auginimu; riboti bendravimo, žmonių tarpusavio ryšių įgūdžiai;
- 34.9. brangsta sveikatos apsaugos, švietimo paslaugos, todėl ne visi tėvai turi galimybes užtikrinti tinkamos kokybės sveikatos ir švietimo paslaugas savo vaikams, ypač kai šeimos pajamos yra nedidelės arba vaikai turi specialiųjų poreikių;
- 34.10. neišplėta vaiko globėjų (rūpintojų) bei būsimųjų įtėvių atrankos sistema ir mokymo tinklas;
- 34.11. neišspręstos mokyklos nelankančių moksleivių problemos;
- 34.12. nepakankamas jaunimo lytinis ugdymas, mažai išplėta rizikingo seksualinio elgesio ir lytiškai plintančių ligų prevencija;
- 34.13. neužtikrinamas pakankamas vaikų ir jaunimo dalyvavimas sprendžiant su vaiko geroje susijusius klausimus;
- 34.14. daug vaikų miršta dėl išorinių priežasčių (savižudybių, autotransporto įvykių);
- 34.15. trūksta sistemingų ir išsamių statistikos duomenų apie visas vaikų grupes ir pagal visas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos sritis;
- 34.16. nėra išsamių vaiko gerovės tyrimų;
- 34.17. žmogiškųjų išteklių ir kvalifikacijos stoka neužtikrina nuolatinio ir kvalifikuoto bendradarbiavimo rengiant teisės aktus, programas, juos įgyvendinant;
- 34.18. nepakankamas vaiko teisių apsaugos srities finansavimas.
35. Galimybės:
- 35.1. tarptautinės patirties, kaip įgyvendinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatas, perėmimas;
- 35.2. visų Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje įtvirtintų vaiko teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimas;
- 35.3. tarpžinybinio bendradarbiavimo sistemos tobulinimas;
- 35.4. aktyvus nevyriausybinių organizacijų, vietos bendruomenės dalyvavimas užtikrinant vaiko teisių apsaugą;

- 35.5. vis aktyvesnis tėvų dalyvavimas vaikų švietimo ir ugdymo procese;
- 35.6. lanksčių užimtumo formų, kurios leistų tėvams derinti darbą ir pareigas šeimoje, plėtojimas;
- 35.7. vaiko tėvų užimtumo ir pajamų didėjimas;
- 35.8. gausėja fizinių asmenų, tinkamai parengtų tapti vaiko globėjais (rūpintojais) ar jį įvaikinti;
- 35.9. vaikų dalyvavimo visuomenės gyvenime praktinių įgūdžių formavimas;
- 35.10. aktyvus vaikų ir jaunimo dalyvavimas visuomenės gyvenime ir sprendžiant jiems aktualius klausimus;
- 35.11. vaikų sergamumo mažinimas;
- 35.12. laiku teikiama pagalba nuo smurto nukentėjusiam vaikui ar pagalbos reikalingai šeimai;
- 35.13. draudimas smurtautojui likti namuose kartu su nukentėjusiu vaiku;
- 35.14. renkama ir kaupiama lyginamoji statistinė informacija apie vaikus;
- 35.15. kvalifikuotų specialistų dalyvavimas sprendimo, susijusio su vaiko gerove šeimoje ir visuomenėje, priėmimo metu vaikui išreiškiant savo pažiūras;
- 35.16. kvalifikuotų specialistų darbas vaiko gerovės srityje.
- 36. Grėsmės:
 - 36.1. tarpžinybinio bendradarbiavimo rengiant atskirų sričių teisės aktus stoka gali lemti teisės aktų tarpusavio nesuderinamumą ir kolizijų atsiradimą ar nepašalinimą;
 - 36.2. nepakankamas vaiko teisių apsaugos sistemos efektyvumas gali didinti vaikų socialinę atskirtį;
 - 36.3. dėl didelio šeimų nestabilumo gali pagausėti nepilnų, socialinės rizikos šeimų, skurstančių ir likusių be tėvų globos vaikų;
 - 36.4. dėl menkų pajamų ir palyginti didelių būsto išlaikymo sąnaudų gali didėti grėsmė, kad šeimos praras būstą;
 - 36.5. netobulinama vaikų globos (rūpybos) sistema gali sąlygoti nevisavertį vaikų parengimą savarankiškam gyvenimui ir aktyviam dalyvavimui visuomenės veikloje;
 - 36.6. silpnas būsimųjų vaiko globėjų (rūpintojų) parengimas ir jų stoka gali sąlygoti institucinės vaiko globos plėtrą;
 - 36.7. nevienareikšmis požiūris į lytinį ugdymą ir reprodukcinę sveikatą gali sudaryti prielaidas nepilnamečių nėštumams;
 - 36.8. reprodukcinės sveikatos ir šeimos planavimo problemų ignoravimas gali sąlygoti blogėjančią padėtį reprodukcinės sveikatos bei šeimos planavimo srityje;
 - 36.9. specialistų, dirbančių vaiko gerovės srityje, stoka ir žema jų kvalifikacija gali neužtikrinti tinkamos paslaugų vaikui ir jo šeimai sistemos plėtojimo;
 - 36.10. nepakankamas dėmesys specialistų kvalifikacijos tobulinimui gali neužtikrinti kvalifikuoto tarptautinių ir nacionalinių teisės aktų derinimo įgyvendinant jų nuostatas.

V. VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS VIZIJA IR VALSTYBĖS MISIJA

VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS VIZIJA

37. Atsižvelgiant į vaiko gerovės būklės, stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizes, Konceptijoje numatytus šūkius, ši Strategija remiasi tokia vizija:

37.1. pašalintos opiausios vaiko gerovės problemos, įgyvendinti pagrindiniai vaiko gerovės valstybės politikos prioritetai ir uždaviniai, vaikams sudarytos sąlygos augti savo šeimose, visiems vaikams suteiktos galimybės gauti jų poreikius atitinkančią paramą ir paslaugas. Formuojant ir įgyvendinant vaiko gerovės valstybės politiką, koordinuojama valstybės ir savivaldybių institucijų veikla, užtikrinamas glaudus tarpžinybinis bendradarbiavimas įtraukiant visuomenės atstovus (iš jų ir vaikus bei jaunimą), sukurtas ir plėtojamas reikiamų paslaugų vaikui ir jo šeimai tinklas, renkama ir kaupiama lyginamoji statistika apie vaikus, tobulinama specialistų kvalifikacija vaiko teisių

apsaugos srityje, formuojant Lietuvos Respublikos valstybės biudžetą, ypač daug dėmesio skiriama vaiko teisių apsaugai ir jo poreikių užtikrinimui;

37.2. daug dėmesio skiriama socialinės atskirties, skurdo, neįgalumo prevencijai, racionalios ir visiems prieinamos apsirūpinimo būstu, jo gerinimo sistemos plėtojimui. Kuriama saugi ir tinkama vaiko raidai aplinka, vaikas apsaugotas nuo visų formų smurto ir išnaudojimo. Socialinių paslaugų sistema plėtojama atsižvelgiant į šeimos poreikius ir užtikrinant tinkamą paslaugų kokybę vaikui gyvenant šeimoje ar siekiant jį grąžinti į šeimą. Pertvarkyta vaiko globos (rūpybos) sistema, ypač daug dėmesio skiriama tam, kad būtų sukurta ir įgyvendinta bendroji globėjų (rūpintojų) ir įvaikintojų rengimo sistema, būtų užtikrintas prioritetas vaiko globai (rūpybai) šeimoje, pertvarkyta institucinė vaiko globos sistema. Vaikui sudaromos sąlygos aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, reikšti savo nuomonę sprendžiant su jo gerove susijusius klausimus.

VALSTYBĖS MISIJA

38. Formuoti ir įgyvendinti racionalią vaiko gerovės valstybės politiką, kuri užtikrintų galimybę vaikui gyventi visavertį gyvenimą šeimoje.

39. Planuojant finansinius išteklius, tolygiai atsižvelgti į vaiko gerovės valstybės politikos vaiko aprūpinimo, dalyvavimo užtikrinimo ir apsaugos sritis. Planuoti ir įgyvendinti priemones, skirtas šeimai stiprinti, didinti tėvų atsakomybę už vaikų priežiūrą, kad mažėtų globojamų (rūpinamų) vaikų, sudaryti tokias sąlygas, kuriomis vaikas nebūtų diskriminuojamas dėl tėvų socialinės kilmės, specialiųjų poreikių, religijos ir panašiai.

40. Valstybės institucijų pareiga – kurti palankią teisinę, ekonominę ir institucinę aplinką, suteikti galimybes vaiko tėvams, įtėviams ir globėjams (rūpintojams) tinkamai pasirūpinti vaiku.

41. Didinti tėvų atsakomybę už vaiko teisių įgyvendinimo užtikrinimą, bendradarbiauti su jais siekiant sudaryti tam reikiamas sąlygas.

42. Skatinti valstybės ir savivaldybių institucijų tarpžinybinį bendradarbiavimą, aktyvų visuomenės dalyvavimą įgyvendinant vaiko teisių apsaugą, sudarant sąlygas pačiam vaikui aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, reikšti savo nuomonę priimant su jo gerove susijusius sprendimus.

VI. STRATEGIJOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

43. Svarbiausias šios Strategijos tikslas – atsižvelgiant į Lietuvos kultūrinės, religinės ir socialinės tradicijas, į geriausią vaiko interesų tenkinimą, sudaryti sąlygas vaikui visavertiškai gyventi šeimoje, aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, apsaugoti jį nuo visų formų smurto, išnaudojimo, trukdymo mokytis ir prireikus užtikrinti jam tinkamą medicinos pagalbą.

44. Šį tikslą įmanoma pasiekti tik tinkamai įgyvendinant valstybės politiką vaiko gerovės srityje.

45. Svarbiausieji šios Strategijos uždaviniai yra:

45.1. parengti reikiamų įstatymų ir jų pakeitimo įstatymų projektus, kitus teisės aktus ar jų projektus siekiant užtikrinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatų įgyvendinimą;

45.2. skatinti valstybės, savivaldybių institucijų, nevyriausybinę organizacijų ir bendruomenių bendradarbiavimą vietiniu, nacionaliniu ir tarpvalstybiniu lygmenimis, kad būtų užtikrintas vaikų ir jaunimo dalyvavimas sprendžiant su vaiko gerove susijusius klausimus;

45.3. teikti pagalbą šeimai, didinti asmeninę tėvų atsakomybę už vaikus;

45.4. sukurti socialinių paslaugų tinklą, užtikrinantį visų būtinų socialinių paslaugų teikimo grandžių atsiradimą, nuoseklią geros kokybės pagalbą vaikui ir jo šeimai;

45.5. tobulinti švietimo sistemą ir vaikų laisvalaikio užimtumo finansavimą, didinti valstybės indėlį ir derinti tarpusavyje kitus finansavimo šaltinius, sukurti įvairių poreikių asmenims pritaikytą mokymosi aplinką ir išplėtoti švietimo formų įvairovę;

45.6. gerinti vaikų sveikatos apsaugą, didinti vaikų sveikatos priežiūros paslaugų įvairovę ir prieinamumą, ypač daug dėmesio skirti vaiko ir šeimos apsaugai nuo žmogaus imunodeficito viruso (ŽIV/AIDS) poveikio;

- 45.7. numatyti kompleksinių, koordinuotų veiksmų ir priemonių sistemą, kad vaikai būtų apsaugoti nuo visų formų smurto ir ekonominio išnaudojimo;
- 45.8. kuriant miestų infrastruktūros planus, atsižvelgti ir į vaikų poreikius;
- 45.9. užtikrinti prieglobstį gavusių vaikų užsieniečių teisių apsaugą;
- 45.10. užtikrinti išsamios statistinės informacijos apie visas vaikų grupes ir pagal visas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos sritis kaupimą;
- 45.11. nuolat vertinti vaiko gerovės būklę Lietuvoje (vaiko aprūpinimo, vaiko apsaugos ir vaiko dalyvavimo srityse);
- 45.12. tobulinti specialistų, dirbančių vaiko teisių apsaugos srityje, kvalifikaciją, plėtoti vaikų globėjų (rūpintojų), įvaikintojų rengimo sistemą ir socialinio darbo metodikos centrų tinklą.

VII. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

- 46. Ši Strategija vertinama periodiškai: po kiekvienų jos vykdymo metų. Galutinis įvertinimas – pasibaigus šios Strategijos įgyvendinimo laikotarpiui. Vertinant šią Strategiją kokybės ir kiekybės požiūriais, analizuojama:
 - 46.1. Strategijos uždavinių įgyvendinimo laipsnis;
 - 46.2. vaikus auginančių socialinės rizikos šeimų, likusių be tėvų globos vaikų, vaikų sergamumo, nukentėjusių nuo smurto ir išnaudojimo vaikų statistika;
 - 46.3. tolesnių Strategijos priemonių įgyvendinimo aktualumas, naujų priemonių įtraukimo poreikis atsižvelgiant į kitas vykdomas nacionalines strategijas ar programas vaiko gerovės srityje;
 - 46.4. Strategijos priemonės vykdančių institucijų bendradarbiavimo veiksmingumas;
 - 46.5. Strategijos priemonėms įgyvendinti skirtų lėšų panaudojimo efektyvumas.

VIII. STRATEGIJOS UŽDAVINIŲ ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

- 47. Nustatomi tokie šios Strategijos uždavinių įgyvendinimo vertinimo kriterijai:
 - 47.1. kiek parengta ir priimta teisės aktų siekiant užtikrinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatų įgyvendinimą Lietuvos Respublikoje;
 - 47.2. kiek parengta ir įgyvendinama projektų, plėtojančių tarpžinybinį bendradarbiavimą, valstybės ir savivaldybių institucijų bendradarbiavimą su vietos bendruomene;
 - 47.3. kokie skurdo lygio pokyčiai namų ūkiuose su vaikais;
 - 47.4. kiek parengta ir įgyvendinama priemonių, susijusių su pagalbos šeimai teikimu;
 - 47.5. koks šeimose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus ir įvairaus tipo institucijose globojamų (rūpinamų) vaikų skaičiaus santykis;
 - 47.6. kokie kūdikių sergamumo, mirštamumo, vaikų sergamumo priklausomybės ligomis pokyčiai, koks vaikų sergamumas žmogaus imunodeficito virusu (ŽIV/AIDS), kiek būta savižudybių;
 - 47.7. kokia nepilnamečių nusikalstamumo būklė, struktūra ir dinamika;
 - 47.8. kiek vaikų nukentėjo nuo smurto ir išnaudojimo;
 - 47.9. kiek nelydimų nepilnamečių užsieniečių integruota į Lietuvos visuomenę;
 - 47.10. ar išsamiai, pagal visas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos sritis kaupiama informacija apie vaikus;
 - 47.11. kiek įvairių sričių specialistų patobulino kvalifikaciją vaiko gerovės srityje.

IX. STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMAS

- 48. Šios Strategijos tikslui ir uždaviniams įgyvendinti tvirtinamas Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų planas (toliau vadinama – priemonių planas), kuriame pateikiamos konkrečios priemonės vaiko gerovei užtikrinti pagal Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijoje numatytus vaiko gerovės siekius, numatomi įgyvendinimo

uždaviniai, nustatomi atsakingi vykdytojai, priemonių įvykdymo laikotarpis ir preliminarus lėšų poreikis priemonėms įgyvendinti.

49. Pagrindinė šios Strategijos įgyvendinimą organizuojanti ir koordinuojanti institucija – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija. Tiesiogiai Strategijos priemonių vykdymą koordinuoja socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu sudaroma Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos priemonių vykdymo koordinavimo komisija (toliau vadinama – Komisija), į kurią įeina suinteresuotų ministerijų, kitų institucijų, nevyriausybinių organizacijų atstovai. Komisija kasmet atlieka Strategijos įgyvendinimo vertinimą, nurodydama vykdomų priemonių veiksmingumą, ir teikia pasiūlymus Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai. Kartu su apžvalgomis Komisija turi teisę teikti pasiūlymus dėl priemonių plano keitimo. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, apibendrinusi gautas apžvalgas ir pasiūlymus, nustatytą tvarka kas 2 metai teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei ataskaitas apie priemonių plano įgyvendinimą ir pasiūlymus dėl jo tobulinimo, taip pat informuoja suinteresuotas valstybės institucijas ir įstaigas, nevyriausybines organizacijas ir visuomenę.

50. Priemonių planas vykdomas iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka gautų lėšų.

51. Už priemonių plano atskirų priemonių vykdymą atsakingos pagrindinės institucijos kasmet planuoja ir Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatyta tvarka pateikia lėšų poreikį Finansų ministerijai, o Komisijai – praėjusių metų priemonių vykdymo ataskaitas ne vėliau kaip iki kovo 1 dienos.

**VAIKO GEROVĖS VALSTYBĖS POLITIKOS STRATEGIJOS ĮGYVENDINIMO
PRIEMONIŲ 2005–2012 METŲ PLANAS**

Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)(*)
I. ĮSTATYMINĖS BAZĖS TOBULINIMAS					
1.	Parengti reikiamus įstatymų ir jų pakeitimo įstatymų projektus, kitus teisės aktus ar jų projektus siekiant užtikrinti Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatų įgyvendinimą				
		1.1. parengti Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, kuriuo įstatymo nuostatos būtų suderintos su Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu ir kitais galiojančiais įstatymais	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Teisingumo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2006	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		1.2. parengti įstatymo projektą, sudarantį pagrindą įsteigti valstybės vaiko teisių apsaugos įstaigą ir numatanti tarpinstitucinio bendradarbiavimo pagrindus vaiko teisių apsaugos srityje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija	2005	
		1.3. parengti Lietuvos Respublikos šeimos ginčų sprendimo tarpininkavimo įstatymo koncepcijos ir įstatymo projektus	Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006-2007	
		1.4. parengti Lietuvos Respublikos apskrities valdymo įstatymo pakeitimo įstatymo projektą, numatant apskrities viršininko uždavinius ir įgaliojimus vaiko teisių apsaugos srityje	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija	2005	
		1.5. siekiant integruoti Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymo nuostatas į kitus teisės aktus, parengti atitinkamus šių teisės aktų pakeitimo projektus	Švietimo ir mokslo ministerija, Teisingumo ministerija	2005	
		1.6. parengti ir patvirtinti teisingumo ministro įsakymu	Teisingumo ministerija, Lietuvos	2006	

		metodines rekomendacijas, kaip vykdyti teismo neturtinio pobūdžio sprendimus, susijusius su vaiko gyvenamosios vietos, bendravimo su vaiku tvarkos nustatymu ir t. t.	antstolių rūmai		
		1.7. parengti Lietuvos Respublikos socialinės paramos nepasiturinčių šeimų vaikams, kurie mokosi bendrojo lavinimo mokyklose, įstatymo projektą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės	2005	
		1.8. parengti Lietuvos Respublikos įstatymo dėl smurto prieš vaikus projektą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2006	
		1.9. parengti Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo projektą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
II. TARPŽINYBINĖ VEIKLA VAIKO GEROVĖS SRITYJE					
2.	Skatinti valstybės, savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir bendruomenių bendradarbiavimą vietiniu, nacionaliniu ir tarpvalstybiniu lygmenimis, kad būtų užtikrintas vaikų ir jaunimo dalyvavimas sprendžiant su vaiko gerove susijusius klausimus				
		2.1. sudaryti tarpžinybinę vaiko gerovės tarybą iš valstybės, savivaldybių institucijų, nevyriausybinių organizacijų atstovų ir vaikų, patvirtinti šią tarybą ir jos veiklos nuostatus socialinės apsaugos ir darbo ministro įsakymu	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005	
		2.2. plėtoti sveikatą stiprinančių mokyklų tinklą	Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2005-2012	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
III. PASLAUGŲ TINKLO VAIKUI IR JO ŠEIMAI KŪRIMAS					
3.	Teikti pagalbą šeimai, didinti asmeninę tėvų atsakomybę už vaikus				
		3.1. organizuoti visuomenės	Socialinės apsaugos	2007-	140

		švietimo akcijas, informacinius renginius, specializuotą mokymą, siekiant didinti tėvų atsakomybę už vaiko teisių įgyvendinimo užtikrinimą	ir darbo ministerija, Teisingumo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės	2012	
		3.2. parengti nutarimo dėl programos, skirtos kompleksinei pagalbai tėvams, projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei (programa turėtų apimti laikotarpį iki vaiko gimimo ir po jo, kol vaikas pradės lankyti mokyklą, ankstyvąjį vaiko ugdymą, priežiūrą dienos metu, sveikatos priežiūrą ir paramą pačiai šeimai, ypač daug dėmesio skiriant pagalbai kaimo vietovėse gyvenančioms šeimoms ir numatant lėšas šiai programai įgyvendinti)	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2007	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
4.	Sukurti socialinių paslaugų tinklą, užtikrinantį visų būtinų socialinių paslaugų teikimo grandžių atsiradimą bei kokybišką, nuoseklią pagalbą vaikui ir jo šeimai				
		4.1. įdiegti socialinių paslaugų pirkimo modelį. Sudaryti savivaldybėms teisines ir finansines prielaidas pirkti socialines paslaugas iš apskričių viršininkų įsteigtų įstaigų, nevyriausybinių ir kitų organizacijų	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės	2006-2007	
		4.2. parengti nutarimo dėl vaiko globos (rūpybos) sistemos reorganizavimo strategijos ir jos įgyvendinimo priemonių plano (įtvirtinant vaiko globos (rūpybos) šeimoje prioritetą ir institucinės vaikų globos (rūpybos) sistemos pertvarkymo priemones) patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2006	
		4.3. parengti nutarimo dėl tikslinės programos, skirtos alternatyvioms apskričių viršininkų vaikų globos	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2007-2012	10000

		namams socialinių paslaugų formoms plėtoti, patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei			
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
5.	Tobulinti švietimo sistemą ir vaikų laisvalaikio užimtumo finansavimą, didinti valstybės indėlį ir derinti tarpusavyje kitus finansavimo šaltinius, sukurti įvairių poreikių asmenims pritaikytą mokymosi aplinką ir išplėtoti švietimo formų įvairovę				
		5.1. planuojant vaikų priežiūros paslaugas šeimoms, sukurti ir įdiegti vaikų nuo gimimo iki mokyklos gyvenimo ir ugdymosi sąlygų vertinimo modelį	Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, savivaldybės	2006	
		5.2. parengti nutarimo dėl specialiojo ugdymo paslaugų teikimo programos patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Finansų ministerija, Lietuvos invalidų reikalų taryba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės	2006	
		5.3. vykdyti informacinės ir viešosios aplinkos pritaikymą specialiųjų poreikių turintiems vaikams ugdymo įstaigose	Švietimo ir mokslo ministerija	2005-2012	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
6.	Gerinti vaikų sveikatos apsaugą, didinti vaikų sveikatos priežiūros paslaugų įvairovę ir prieinamumą, ypač daug dėmesio skirti vaiko ir šeimos apsaugai nuo žmogaus imunodeficito viruso (ŽIV/ AIDS) poveikio				
		6.1. parengti nutarimo dėl vaikų sveikatos gerinimo programos patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007	
		6.2. parengti nutarimo dėl vaikų savižudybių	Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo	2007-2009	1000

		prevencijos programos patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei	ir mokslo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, nevyriausybinių organizacijos		
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		6.3. parengti neįgalumo lygio nustatymo kriterijų ir tvarkos aprašų projektus ir patvirtinti juos bendru socialinės apsaugos ir darbo ministro, sveikatos apsaugos ministro ir švietimo ir mokslo ministro įsakymu	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	2005	
7.	Numatyti kompleksinių, koordinuotų veiksmų ir priemonių sistemą, kad vaikai būtų apsaugoti nuo visų formų smurto ir ekonominio išnaudojimo				
		7.1. atlikti mokslinį tyrimą, siekiant apibrėžti vaiko ekonominio išnaudojimo sąvoką, įvertinti šio reiškinių paplitimą Lietuvoje ir prireikus pateikti Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos priemonių vykdymo koordinavimo komisijai (toliau vadinama – Komisija) pasiūlymus dėl jo likvidavimo	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2007	40
		7.2. parengti įstatymo projektą arba galiojančių įstatymų pakeitimo įstatymų projektus asmenų atsakomybei už vaiko ekonominį išnaudojimą įtvirtinti	Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005	
		7.3. parengti nutarimo dėl Nacionalinės programos prieš vaikų smurtą patvirtinimo projektą ir pateikti jį Lietuvos Respublikos Vyriausybei	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Teisingumo ministerija	2005	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		7.4. išanalizuoti nukentėjusio vaiko apklausos baudžiamojo proceso metu praktiką ir pateikti Komisijai pasiūlymus dėl priemonių, sudarysiančių sąlygas išvengti šio vaiko kartotinio traumavimo	Vidaus reikalų ministerija, Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra, Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos,	2006	20

			Teisingumo ministerija, Nacionalinė teismų administracija		
8.	Formuojant darnią būsto visumą, įvertinti vaikų poreikius	nustatyti vaikų žaidimo aikštelių projektavimo reikalavimus statant daugiabučius gyvenamuosius pastatus	Aplinkos ministerija	2005–2012	
9.	Užtikrinti prieglobstį gavusių vaikų užsieniečių teisių apsaugą	pakeisti socialinės apsaugos ir darbo ministro 2002 m. kovo 29 d. įsakymu Nr. 45 patvirtintus Pabėgėlių priėmimo centro nuostatus – detaliau reglamentuoti šio centro funkcijas nelydimų nepilnamečių užsieniečių atžvilgiu	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2005	
IV. STATISTINĖ INFORMACIJA APIE VAIKUS					
10.	Užtikrinti išsamios statistinės informacijos apie visas vaikų grupes ir pagal visas Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos sritis kaupimą				
		10.1. aktualizuoti oficialiąją statistinę atskaitomybę pagal priimtus naujus teisės aktus	Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, ministerijos, savivaldybės	2005–2012	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		10.2. parengti teisės aktus ar jų projektus, kurių reikia vaikų apskaitai savivaldybėse organizuoti	Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Gyventojų registro tarnyba prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, Lietuvos savivaldybių asociacija	2006–2007	
		10.3. bendradarbiaujant su nevyriausybinėmis organizacijomis, informuoti visuomenę apie šios Strategijos priemonių įgyvendinimą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2006–2012	35
V. VAIKO GEROVĖS TYRIMAI IR STEBĖSENA					
11.	Nuolat vertinti vaiko gerovės būklę Lietuvoje (vaiko aprūpinimo, vaiko apsaugos ir vaiko dalyvavimo sritys)				
		11.1. atlikti vaiko gerovės	Socialinės apsaugos	2006–	100

		kompleksinį įvertinimą (įvertinti socialinių, švietimo ir sveikatos paslaugų prieinamumą vaikams, vaikų nusikalstamumo priežastis ir sąlygas)	ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija, savivaldybės	2012	
		11.2. kasmet atlikti analizę apie nusikalstamas veikas (taip pat smurtą ir prievartą) prieš vaikus, jų priežastis, sąlygas ir pačių vaikų atliekamas nusikalstamas veikas	Vidaus reikalų ministerija	2005–2012	
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		11.3. atlikti vaikų pardavimo ir prekybos jais (prostitucijos, pornografinės produkcijos gamybos, priverstinio darbo, kitos neteisėtos veiklos) paplitimo Lietuvoje tyrimą	Teisės institutas, Teisingumo ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2007	80
VI. ŽMOGIŠKIEJI IŠTEKLIAI					
12.	Tobulinti specialistų, dirbančių vaiko teisių apsaugos srityje, kvalifikaciją, plėtoti vaikų globėjų (rūpintojų), įvaikintojų rengimo sistemą ir socialinio darbo metodikos centrų tinklą				
		12.1. organizuoti įvairių sričių specialistų (socialinių darbuotojų, mokyklų visuomenės sveikatos specialistų, socialinių pedagogų, policijos pareigūnų, teisėjų ir kt.), dirbančių vaiko teisių apsaugos srityje, mokymą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Teisingumo ministerija	2007–2012	240
		12.2. sukurti ir įgyvendinti bendrą globėjų (rūpintojų) ir įvaikintojų rengimo sistemą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, savivaldybės	2007–2012	180
Eil. Nr.	Uždaviniai	Priemonės	Atsakingi vykdytojai	Įvykdymo terminas (metai)	Preliminarus lėšų poreikis (tūkst. litų)
		12.3. parengti teisės aktus, kurių pagrindu būtų suformuota vaiko teisių apsaugos tarnybų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo sistema	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2008	
		12.4. nuolat organizuoti	Socialinės apsaugos	2006–	

		kvalifikacijos kėlimą ir metodinės pagalbos teikimą socialiniams darbuotojams praktikams, dirbantiems su vaikais ir šeimomis	ir darbo ministerija, savivaldybės	2012	
		12.5. rengti specialistus, dirbančius su specialiųjų poreikių turinčiais vaikais	Švietimo ir mokslo ministerija, aukštosios mokyklos	2005– 2012	

Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos
įgyvendinimo priemonių 2005–2012 metų
plano
priedas

PRELIMINARUS LĖŠŲ POREIKIS

[illegible]